

4 év a Rákócziánumban

emlékek gimnáziumi éveinkből

1955 – 1959

Az 54. érettségi találkozóra összeállította:

Kiss Zoltán 2013 május havában

Emlékmorzsák, derűs percek az órákon és osztálykiránduláson 1955 – 1959

A gombák fő részei, avagy mibe megy tönkre a gimnazista

Tóth tanár úr - aki mellesleg a tánciskola szervezője is - a kalapos gombákról tanultakat kéri számon, de a felelő mindjárt az elején megakad, nem tudja az ebbe a rendbe tartozó fajok termőtestének két fő részét, ezért tanár úr így próbál segíteni:

- Figyelj, az alsó részre megy a gimnazista, ha megveszi a felső részt!

Felelő: ??

Tanár úr: Hát *tönk* és *kalap*!

Felelő: ??

Tanár úr: *Tönkre* megy a gimnazista, ha *kalapot* vásárol, hogy abban mehessen a tánciskolába. (abban az időben ez így együtt nagyon *menőnek* számított).

Hogyan kell elképzelni a Naprendszert?

1955. szeptemberét írjuk, *Németh* tanár úr második földrajz óráján *Mikit* kéri ki a táblához, hogy *Naprendszerről* tanultakról adjon számot, de nem igazán megy a dolog. A Tanár úr segíti a felelőt, és egyúttal megpróbálja a témát gyorsítani és szemléletesebbé tenni:

- Na jól van, üljön le ide az első padba, *majd az egész osztályhoz, Mikire mutatva, aki már elhelyezkedett az első padban*: Figyeljenek kérem, legyen *a koma feje a Nap!*

A „modell” további fejlesztésére a viharos nevetés miatt már nem került sor, és ez a mondás afféle szállóigévé vált az osztályban.

Ki hiányzik Póka tanár úrnak?

A Tanár úr bosszúsan jön be az osztályterembe, talán lekéste az egyik péceli vonatot, s fogadja a hetes katonás jelentését:

- Továris Prepodavátyel, já dokládüväju Vam szosztáv klásszá tricaty dve, priszusztvujut dvácaty-vószemj, otszusztvujut csetürje ucseníkov
- azaz négyen hiányoznak.

Tanár úr: Fiókáim, nekem ugyan nem hiányzik senki!

Az orosz nyelvi tudás felmérése, avagy ez is jól kezdődik

Első oroszórán *Mády* tanár úr, (akit aztán hamarosan Póka tanár úr váltott fel) mindenkivel mondat valamit, talán bemutatkozást, oroszul.

B. egész jól adja elő, majd büszkén körülnéz, hogy' kivágta a rezet.

A Tanár úr viszont epésen így dicséri meg: Tudod mit fiam, ez nulla, vigyél dinamitot és robbantsd fel az iskoládat!

Mi többiek, akik még magunkban szedtük össze az orosz szavakat, rémülten hallgattuk, mi vár ránk, talán a mi iskolánkat is fel kellene robbantani, hiszen B. bemutatkozása egészen úgy hangzott, ahogy mi is tanultuk...

Oxigén molekulák báloznak

Szalai tanár úr azt magyarázza, hogy az oxigén általában kétatomos molekulákat alkot, de ha olyan molekulák is jelen vannak, amelynek atomjai az oxigén atomokkal stabilabb molekulát alkotnak, az oxigén atomok kilépnek a kettős gázmolekula kötésből, és ezen utóbbi – nagyobb affinitású - atomokhoz kapcsolódnak.

Úgy látja, hogy ~~többen~~ nem tudják követni, ezért így szemlélteti a jelenséget:

Biztosan láttatok már olyant, hogy bálban a lányok egymással is eltáncolnak, de ha egy fiú felkéri valamelyiküket, azonnal szívesen szétválnak, és amelyik lányt felkérte a fiú, az örömmel lejt tovább a fiúval. Na, így már mindenki kezdte megérteni az affinitás fogalmát!

Hol jöttek be a magyar törzsek a Kárpát-medencébe?

B. egészen jól felel a honfoglalás történetéből: „... és a magyarok 895-ben elhagyták etelközi szállásterületüket, nyugatnak vonultak és átkeltek a Kárpátokon...”

Dr. Kovács tanár úr közbekérdez: És milyen úton jöttek?

B. erősen gondolkodik, majd frappáns választ ad: ...hát... úttalan utakon!

Átvitt értelemben írták

P. felel, téma az 1848-as európai forradalmi hullám:

... és a francia Alphonse de *Lamartine* egy fényes tollal írta meg az 1848. évi francia forradalom lefolyását...

Tamásiné dr. Philipp Ilona tanárnő közbekérdez: Milyen volt az a toll?

P. barátunk, nem egészen értve a kérdést: ...hát... egy fényes toll volt az, a könyvben így van!

Aki készült, mosolyog, mert a könyvben az áll, hogy „*Lamartine* ragyogó tollal írta meg az 1848. évi forradalom történetét.”

Mi az a kaloda?

A Helység kalapácsa c. vígeposzban a címszereplőt slusszpoénként kalodába zárják. *Perényi* tanár úr megkérdi:

- Tulajdonképpen mi is a kaloda, ki tudja?

K., aki később a Lexi nevet is kapta jelentkezik:

- Én tudom Tanár úr, de az a helyzet, hogy a kalodáknak többféle válfaja is van...

A kissé körülményes bevezető folytatására nem került sor a kitörő hahota miatt.

Alea iacta est

A már elsős gimnazista korában tudósnek számító *Lajos* fogadást kötött valamelyik osztálytársával, hogy a másnap megírandó dolgozatot - bármely téma esetén is - Julius Caesar híres mondásával fogja kezdeni.

Senki sem hitte, hogy ez megvalósítható; *Perényi* tanár úrral nem volt tanácsos mókázni, pláne dolgozatban, valamiféle halandzsával...

A dolgozatot *Arany János* költészetéről írtuk, s a következő órán izgalommal vártuk *Perényi* tanár úr értékelését, amelybe ő - valami jelentőset sejtető mosollyal - valahogy így kezdett bele:

„Egy egészen különleges, kiváló dolgozat van a kezemben... na, olvasd fel te Balázs gyerek!”

A szerző átvette füzetét, helyére sétált, és szép érces hangon kezdett bele az olvasásba:

„Midőn Julius Caesar átkelt a Rubicon folyón...”

Lélegzetvisszafojtva hallgattuk ezt a szokatlan, felnőtt stílusú dolgozatot, amely már szinte irodalomelméleti esszének volt tekinthető.

A lendületes bevezetés a valamely irányba történő visszavonhatatlan lépés híres történelmi példájával *Arany János* népi-nemzeti elköteleződését mutatta be, s az egész írás is rendkívül érdekfeszítő volt. Ha létezett csillagos 5-ös, a szerző azt érdemelte ki, s persze a fogadást is megnyerte.

Hogyan folyik a Rajna?

Heine híres versét valaki így mondja:

„Die Luft ist kühl, und es dunkelt,

Und ... *leise* fließt der Rhein...”

Ez a változat majdnem olyan jól hangzik, mint az eredeti, és értelmileg is rendben van, csak éppen Heinénél a hömpölygést a *ruhig* szó, az új változatban a *leise* szó jellemzi, de mindkettő jelentheti azt is, hogy *csendesesen*.

Egy másik könyvnélküli

P. lendületesen szavalja:

„Ez a világ nem testálódott

Tegnaphoz húzó, rongy *pulykáknak*...”

Röhög az egész osztály, P. nem érti miért, hiszen eleinte ő sem értette, hogy jön ide ez a nagytermetű szárnyas, de végül megmagyarázta magának, hogy *Ady* szimbolista költő volt, hát miért ne illezné a pulyka szimbólumával maradi embereket.

Már a rómaiak is ismerték a nemesacélokat?

Néhányan, akik külön latinra is jártunk, a második év elején - a kémiai előadásban - gyülekeztünk latin tanulmányaink folytatására.

Bejön egy eddig nem ismert tanár (az előző évben *Horváth Béla* tanár úr, köznyelven csak *Pocos* adta elő e szép holt nyelvet) és stílszerűen mondva *in medias res* belekezd a különböző nemesacélfajták ismertetésébe: C45, C60, S45 stb.

Kissé csodálkozva hallgattuk az előadást, végül tisztázódott, hogy *Farkasdy* tanár úr nem a megfelelő tanterembe tért be órát tartani, s ekkor sietve elköszönt.

Aztán nemsokára hosszabban találkoztunk vele, ő irányította az 1957. év elején bevezetett reformok keretében meginduló politechnikai oktatást.

A velocipéd életre kel

A soproni helytörténeti múzeumban a folyosón réges-régi velocipédek voltak a falhoz támasztva. A mai kerékpárok előfutárai, olyanok, amelyeknek az első kereke embermagasságú, a hátsó meg alig nagyobb arasznyinál.

S. barátunk kitolta az egyiket, némi segítséggel ráült, és billegve ugyan, de ügyesen megtett a masinával néhány métert - persze nagy derűtség közepette.

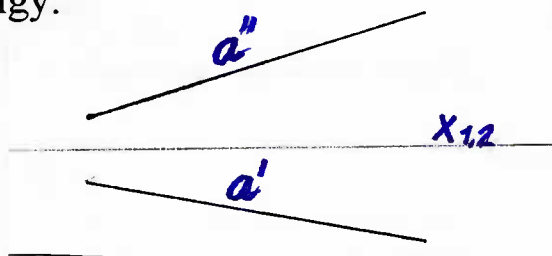
Szerencsére a múzeumőr nem vette észre a kiállítási tárggyal való behatóbb és valószínűleg meg nem engedett ismerkedést.

Egyenes szakasz két képével

K. ábrázoló geometria órán beszélgetett, s ezt Ormos Gaszton tanár úr a következő óra elején „büntető feleléssel” torolta meg, amely így zajlott le:

- Vegyen fel egy egyenes szakaszt!

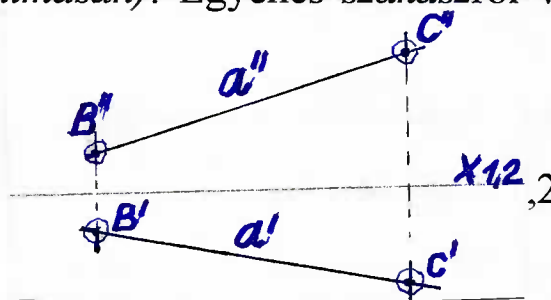
- K. felrajzolta így:

- Köszönöm, elégtelen!

- K.: De miért, Tanár úr?

Ormos (*diadalmasan*): Egyenes szakaszcól van szó, tehát így kellett volna:

És bizony a tanár úr nem tréfált, mert K. félévi bizonyítványába - gimnáziumi tanulmányai során egyetlen - közepes (3) osztályzat került be ábrázolóból.

Hogyan írjuk helyesen az „f” változót?

A fizikában, talán a fénytanban, nem egyszer szerepel az „f” változó.

Valaki felel, s a táblára jó néhány helyen felírja az *f* betűt – igaz, elég rondán.

Bender tanár úr, akit igen precíznek, sőt már kissé túl részletekbe menőnek ismertünk meg, egyre ingerültebben nézi, majd így dohog:

Kérem, először talán tanuljon meg írni, legalább jegyezze meg a kötött betűk formáját! Az „f” betűt úgy írjuk, hogy felülre tesszük a hurkot és a betűszárat közepén egy kis hullámvonallal keresztezzük!

Alul már nincs semmiféle hurok!

Majd a táblához lép, és felrajzol egy hatalmas, valóban kalligrafikus gyönyörű „f” betűt, úgy ahogy az a nagy könyvben áll.

Jómagam is úgy írtam volna fel, mint akit megpirongatott a tanár úr, de ettől kezdve mindig szép, szabályos „f” betűket írok.

Hány jegyre kell megadni?

A. egészen jól felel matekból, de feleletében az 1 logaritmusa is szerepel. *Dr. Lugossy* tanárnő, osztályfőnök rákérdez:

-Akkor tehát mennyi $\lg 1$ értéke?

A.: Jaj, azt fejből nem tudom (és a logaritmus füzet hatjegyű számmezőire gondol).

Némi derültség, a legtöbben fejből is, akárhány jegyre tudják, hiszen értéke 0.

Póka tanár úr orosz poénjai

Tanár úr orosz nyelven valami vicceset mond. Erre négyféleképpen reagálunk.

- *T. M.* nagyot nevet, mert ő érti, hiszen a Gorkij iskolában *megtanult* oroszul.

- A jobb oroszok kicsit kaccintanak, mert félig értik vagy úgy gondolják, hogy ezt már érteniük *kell*.

- Az udvariasak szintén nevetnek, bár kissé bizonytalanul.

- Az őszinte emberek egyáltalán nem nevetnek.

Mindhárom utóbbi csoport tagjai, ha elég közel ülnek, odahajolnak *Goethe*hez: Te, mi is itt a poén? - *nem értettem kristály tisztán*.

Soproni osztálykirándulás

Az 1958. év őszén Sopronba kirándultunk.

A Hűségkapu előtti csoportfényképezés után felmentünk a csigalépcsőn a híres Tűztorony harangjaihoz.

Huszi tanár úr – osztályfőnökünk kísérő tanaraként – körbemutatva a városon így szólt hozzánk, egyszerre vidáman és komolyan is:

„Jól nézzetek körül és figyeljtek: nem sok idő múlva majd már feleségetekkel jöttök el ide, és akkor ti fogjátok őt meglepni, hogy már jártatok itt osztálykiránduláson, és ismeritek e szép város nevezetességeit!”

Kissé elgondolkoztam ezen, jól körül is néztem, bár a jövőbeli kirándulás még nagyon messzinek tetszett.

Aztán - múltak az évek - és 1971 őszén már feleségemmel mentünk fel a toronyba. Érdekes volt emlékezni *Huszi* tanár úr szavaira.

Miért nem tudom ma sem a Dandolin-tételt?

Középiskolai tanulmányaink vége felé járunk 1959 májusában, utolsó óra. Ormos tanár úr a Dandolin-tétel szemléltető ábráját vázolja fel hatalmas háromszögvonalzóival.

Egy kúpba egy kisebb és egy nagyobb gömböt rajzol, rajtuk „A”...”Q” pontokkal, és a pontokra feszített síkokkal, és magyaráz hozzá – de ekkor elszabadul a pokol, és az ablakmenti padsor - halk vezényszóra - iszonyú recsegéssel-ropogással megindul előre, majd hátra.

Ezek után már tanár úr sem erőlteti a részletesebb kifejtést a kora nyári hőségben.

Meddig hallatszik a harangszó?

Lezajlott az osztályvizsga Német nyelv és irodalom tantárgyból, s Jókay tanár úr az alábbi szép anekdotát adja útravalóul.

„Debrecen városában hivatalosan meg akarják állapítani, meddig hallatszik el a Nagyharang hangja.

Az ezzel megbízott atyafiak kimennek a határba a harangozásokat figyelve, és egyre távolodnak, végül átérnek a Hortobágyon is, sőt azon túl is hallják kedves Nagytemplomuk harangzúgását.

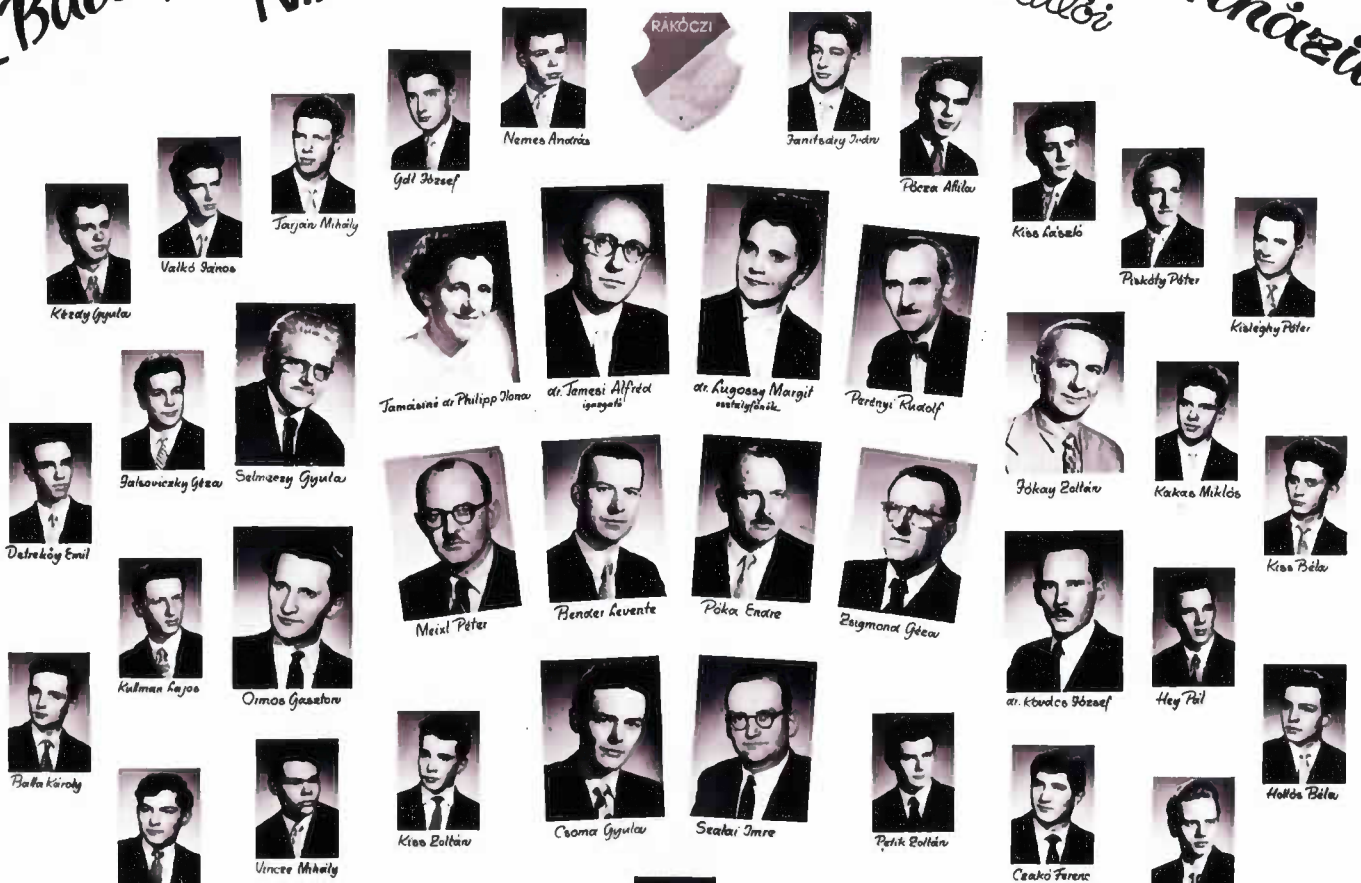
Ilyen távolságra valójában már nem hallatszhat el a harangszó, ezért felkérik egy tudós bizottságot, hogy vizsgálják ki, igaz lehet-e ez.

A tudós fizikusok, audiológusok hosszas vizsgálódás után leteszik az asztalra jelentésüket:

A jó debreceni polgárok valóban ameddig csak elmentek, hallották a harangszót, ***mert lelkükben vitték magukkal!***

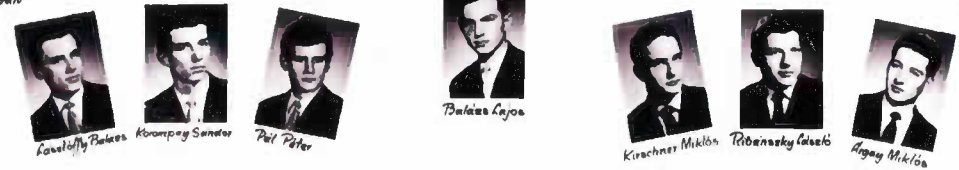
Így vigyék ti is magatokkal lelketekben Alma Materünket, Isten veletek kedves Fiúk!”

A Budapesti II. ker. Áll. II. Rákóczi Ferenc Ált. Gimnázium IV.A. osztályának tanári kara és tanulói

1955-

1959

3 sz. tel. a

A gimnázium teraszos kertjében
1957. június 3., Póka Endre felvétele

Az 1955-ben kötelező sapka emblémája

Póka tanár úr német órája a II. osztályban
1957. május 21., a tanár úr felvétele

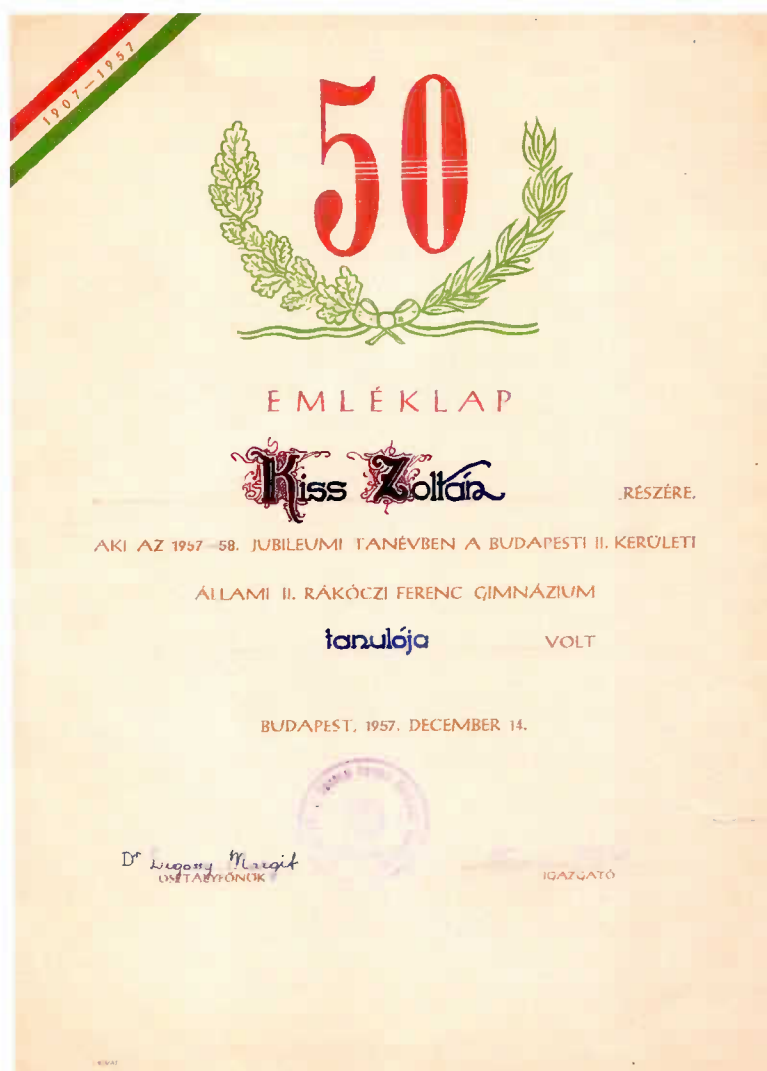
A nagy izgalommal várt táncest meghívója

Az 1957 – 58. jubileumi tanévben vert emlékérmét minden tanuló megkapta

1. Fennállásának 50. évfordulójára a gimnázium emléklapot adott ki

Osztálykiránduláson a soproni Hűségkapu előtt
osztályfőnökünk mellett Huszti tanár úr
1958. szeptember hó, ismeretlen felvétele

Győri lányokkal ismerkedünk

Ballagásra vonulunk fel a Mártírok útján
1959. május hó, ismeretlen felvétele

Orosz óra a IV. A-ban
1959. február hó, Póka tanár úr felvétele

Érettségi bankett a Rózsadomb étteremben
1959. június hó, hivatásos fényképész felvétele

1.

